

108552

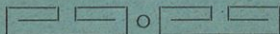
7/8. 20
✓

*Antona Čehov
Rlopy Čehov*

Ruše, slavna božja pot.

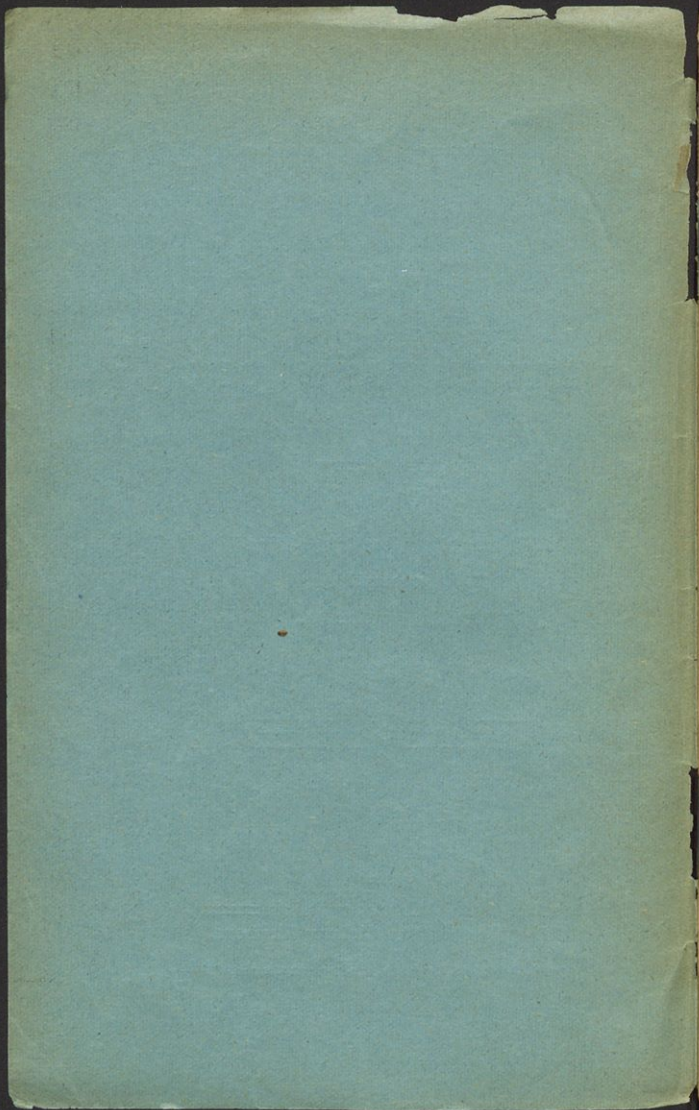
V spomin devetstoletnice
sestavil
A. C. Marianus.

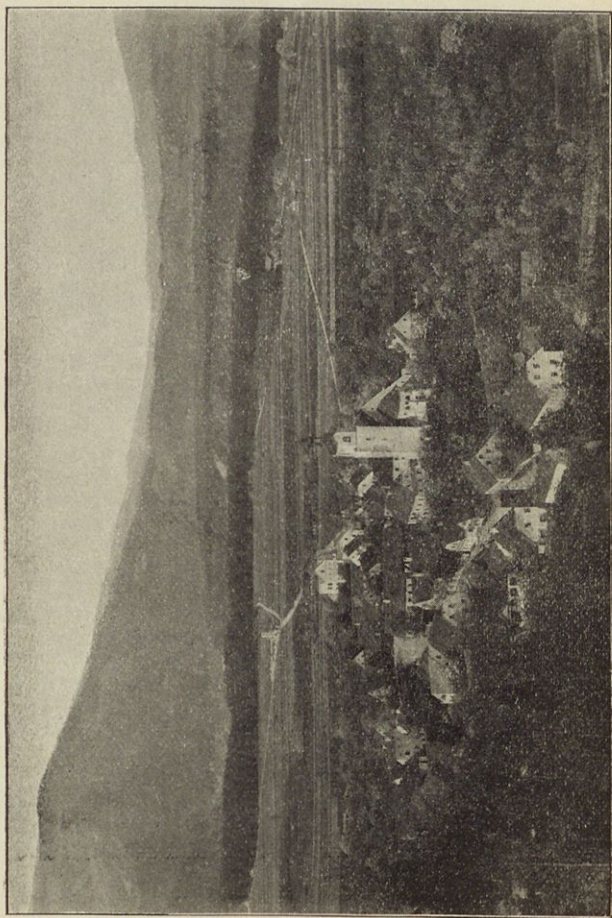
Maribor, 1904.

== Založil M. Serne v Rušah. ==
Tisk Tiskarne sv. Cirila v Mariboru.

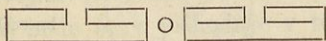

Ruše, slavna božja pot.

— O —
V spomin devetstoletnice

sestavil

A. C. Marianus. [Anton Česlnik]

Maribor, 1904.

— Založil M. Serne v Rušah. —
Tisk Tiskarne sv. Cirila v Mariboru.

108552

Kn. šk. Lavantinski ordinariat prav rad dovoli v smislu apostolske konstitucije „Officiorum ac munerum“ z dne 25. januarja 1897, da se natisne rokopis, ki ste ga z naslovom: „Ruše, slavna božja pot. V spomin devetstoletnice sestavil A. C. Marianus“ dne 21. julija 1904 predložili v potrjenje. Spis je prav primeren, obuditi v vernikih spomin na staroslavno svetišče Marijino v Rušah in jih na novo vneti za pobožno češčenje presladkega imena brezmadeža spočete device Marije.

Kn. šk. Lavantinski ordinariat v Mariboru,
dne 25. julija v Marijinem zlatem letu 1904.

MIHAEL,
knezoškof.

(7) 8193/1950

Predgovor.

Redka slovesnost se obhaja letos v Rušah. Letos preteče 900 let, odkar stoji v Rušah cerkev, posvečena Mariji, nebeški kraljici, in odkar prihajajo sem iz raznih krajev pobožni romarji častit svojo nebeško Mater, potoževat ji svoje reve in nadloge in iskat pri njej pomoči in tolažbe.

Praznovala se bode zato ob prazniku Marijinega imena slovesna jubilejna pobožnost, da se zahvalimo nebeški Kraljici za vse milosti in dobrote, ki jih je tekom 900 let delila v Rušah svojim pobožnim častilcem, in jo prosimo, naj bode še v prihodnje v tem svetišču usmiljena pomočnica nam in vsem prihodnjim rodovom, ki jo bodo v Rušah pobožno častili.

Vem, da bi pobožni romar iz davne zgodovine ruške cerkve in božje poti rad kaj izvedel. Zato ti hočem v tem spisu podati nekaj podatkov, ki so se nam ohranili iz davne preteklosti. Kot vir mi je služila ruška kronika,

v kateri so zapisani najvažnejši dogodki od l. 900—1760. Rabil sem tudi sestavek M. Wurzerja v Rušah v Drobtincah l. 1865—66. Glej še: Orožen, Das Bisthum Lavant I. Theil str. 364—390.

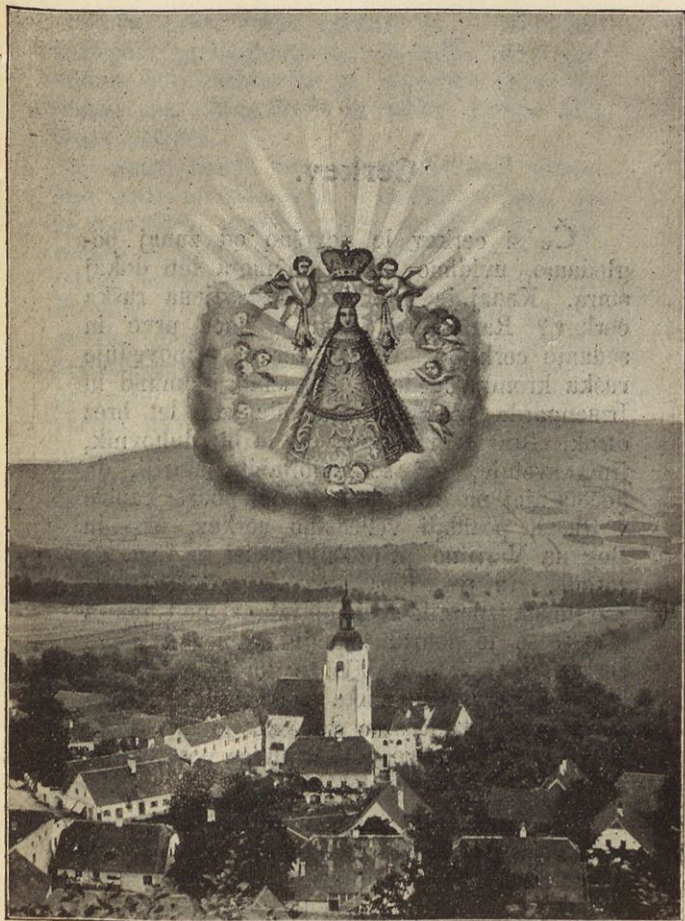
Namen teh vrstic je pokazati, kolike milosti je Bog po Mariji delil v Rušah pobožnim njenim častilcem. Naj bi se v Slovencih zopet oživilo in utrdilo zaupanje do Ruške Marije in naj bi zopet obilne romarske trume pohajale to slavno božjo pot, in Marija bo zopet odprla zaklade svojih milosti in jih obilno delila, kakor nekdanj.

Marianus.

Ruše.

Kje pa so Ruše? Pojdi iz Maribora ob desnem dravskem bregu proti zapadu in v dobrih dveh urah si v Rušah. Najpoprej te pripelje pot v prijazni, vinorodni Lembah. Tu se poprej široka dravska dolina že močno zoži. Na južni strani imaš že temnozeleno Pohorje, katerega odrastki s slavnimi pekrskimi goricami segajo prav do Lembaha, na severu se pa takoj onkraj Drave dviga strmi Kozjak. Ko sva obiskala lično lembaško cerkev in nekoliko pomolila k sv. Jakobu, kateremu je posvečena, hajdi naprej po prašni cesti. Dolina postaja vedno ožja. Toda, ko sva prepotovala dve prijazni vasi, se še enkrat razširi, in pred nami leži skoro okrogla, kotlu podobna dolinica, katero reže po sredi deroča Drava. Odprta je le proti vzhodu, odkar sva prišla, proti drugim trem stranem jo zapira gorovje, in sicer na jug resno Pohorje, proti zapadu njegov odrastek, po imenu Jodl, o katerem se nam zdi, da se stika s Kozjakom, ki nam zapira pot proti severu. In res je med njima le toliko prostora, da se s težavo prerije Drava v svoji strmi, globoki strugi. Ko se za trenotek ustaviva in ogledujemo prijazno dolinico, zagledava na levi strani prav ob vznožju Pohorja izmed

košatega sadnega drevja moleti visok stolp. To so Ruše. Na desni, onkraj Drave, pa se nam sveti Selnica nasproti. Pospešiva korake, da sva čimpreje pri Ruški Mariji. Ko sva prehodila še eno vas, že sva v Rušah. Vas je prav prijazna in snažna. Šteje 115 večinoma zidanih hiš, ki se vrste ob cesti od vzhoda proti zahodu. Na zapadnem koncu stoji lépa nova šola. Ima tudi svojo pošto in žandarmerijsko postajo. Opaziti je mnogo gostiln, kar je umevno, če pomislimo, da prihaja sem mnogo romarjev in tujcev. V sredini vasi je štirivoglat trg z lično kapelico ob cesti. Na severni njegovi strani stoji veličastna cerkev. Žal, da jo pred njo stoječa kaplanija močno zakriva. Od veselja nam zažari obraz, da smo na cilju svojega romanja, in v cerkev k Mariji najpoprej pohitimo, da blaženo Devico radostno pozdravimo in se ji ponižno poklonimo. Ko pa smo opravili svojo prvo pobožnost, oglejmo si nekoliko natančneje ruško cerkev.

Trško cerkvo in kofa pol.

Cerkev.

Če si cerkev le površno od zunaj pogledamo, uvidimo takoj, da mora biti dokaj stara. Kedaj je bila torej postavljena ruška cerkev? Razločevati nam je med prvo in sedanjo cerkvijo. O prvi cerkvi pripoveduje ruška kronika sledeče: Plemenita Edmund in Irmengarda Weissegg sta bila več let brez otrok. Brat Weisseggov, ki je bil duhovnik, jima svetuje, naj se zaobljubita Mariji, da hočeta njej na čast mesto napol podrte kapele v Rušah pozidati veličastno cerkev, ako ju Bog na Marijino priprošnjo usliši in jima da zaroda. In res, Bog jima da petero otrok. Zvesto sta izpolnila svojo obljubo. Dne 1. junija l. 900 se je položil temeljni kamen za novo cerkev, in l. 905 je bila že dovršena. Začetkom septembra istega leta so prenesli z velikim veseljem in veličastno slovesnostjo kip ruške Matere božje v novo cerkev in ga postavili na veliki altar v očitno češčenje.

Po napisu nad velikimi vratmi pa je bila cerkev šele l. 1004 popolnoma dovršena in posvečena. Zato so tudi l. 1804. obhajali osemstoletnico, in obhajamo mi letos devetstoletnico ruške cerkve in božje poti.

Ta prva večja cerkev pa je sčasoma postajala premajhna, ker je ruška božja pot vedno bolj slovela in je romarjev prihajalo vedno več. Mogoče je to cerkev zadela tudi kaka nesreča.

Stare listine nam povedo in tudi zidava nam kaže to, zidana je v gotiškem slogu, da so leta 1387. pozidali novo, večjo cerkev. Ta cerkev je sedanja ruška cerkev. Seveda so tekom časa mnogo prezidavali in prizidavali. Pozneje so prizidali stranske kapele, visoka gotiška okna so ali zazidali ali pa predelali, notranjščino cerkve so pa pozneje popolnoma prenovili. Ta cerkev je imela podobo podolgovatega štirikotnika. Ladja, prostor za vernike, je bila dolga 14 m, široka pa 9·5 m; svetišče ali prezbiterij, prostor za duhovščino, pa je bilo dolgo 13·5 m in 6·5 m široko. Torej prav prostorna cerkev. Koncem sedemnajstega stoletja je dal tedanji, za čast božjo ves vneti župnik Luka Jamnik prizidati štiri kapele. Leta 1676. je dal na severni strani prizidati križno kapelo. Leta 1680. je pristavil na južni strani, ravno nasproti križni kapeli, s pomočjo mnogih dobrotnikov kapelo Žalostne Matere božje. Čez dve leti, leta 1682., je vpeljal bratovščino sv. Floriana, variha proti ognju in povodnji, ter zato prizidal na južni strani cerkve zraven kapele Žalostne Matere božje kapelo sv. Floriana in obe združil s prehodom. Slednjič l. 1697. je postavil na severni strani še kapelo sv. Dizma in jo združil s križno kapelo. Zato ima sedaj cerkev s prizidanimi kapelami podobo podolgo-

vatega križa. Od daleč že zapaziš starinski zvonik, ki visoko moli iznad že itak visoke cerkve. Pozidali so ga leta 1519. Jeli bila cerkev do tedaj brez zvonika, se ne da do-
gnati. Leta 1733 so zvonik povišali, prizidali so mu namreč osmerokotni del in nanj postavili novo streho.

Če si cerkev ogledujemo od zunaj, občudujemo nje velikost in zlasti visokost, sicer pa ne opazimo na njej nič posebnega. Vse kaže le, da mora biti le precej stara. Obkroža jo zelena trata, obdana z nizkim zidom — nekdanje pokopališče, odtod tudi na južni strani cerkve visok križ s kipi Marije, Magdalene in Janeza. Od treh stranij so v obkrožujoč zid vzdana cerkvena poslopja. Na severni strani je župnišče, na zapadni, nasproti glavnim vratom, stoji nekdanja šola in na južni kaplanija.

Stopimo sedaj zopet v cerkev in ogledjmo si njeno notranjščino. Ko pri velikih vratih povzdignemo svoje oči, kar ostrmimo. Ta visočina in ta krasota! O, ni čuda, če pobožni romar, presunjen od veličastva te hiše božje, pade na kolena in ves srečen zre v smehljajoči obraz Marijin, ki ga tako milo zre z velikega oltarja, in poln zaupanja razodene nebeški Kraljici vse svoje želje in prošnje.

Sedanja notranjščina cerkve je iz let 1710 in 1721. Župnik Štefan Jamnik, brat Luke Jamnika, je dal l. 1710 odstraniti v svetišču star, poškodovani obok in ga nadomestiti z novim in istotako l. 1721. v ladiji. Nato je dal vso cerkev od znotraj ozaljšati s štuka-

turami, nežnimi okraski iz mavrea (gipsa), in prelepimi slikami na presno (al fresco). Štukature je naredil s spretno roko Peter Car, slike pa je umetno izvršil Janez Vogl. Te okraske gledaš še sedaj nad seboj. Ves obok se ti zdi kar posejan z nežnim, belim cvetjem in drugimi okraski, vmes pa so kakor žlahtni kameni v lepih okvirih umetne slike. Slike se nanašajo vse na Marijo. Predstavljajo nam razne dogodke iz njenega življenja, druge nam zopet v podobah, simbolih, kličejo v spomin njene čednosti in milosti, s katerimi jo je Bog obdaroval. Oglejmo si jih. Nad korom za pevce je naslikano, kako si Joahim in Ana izprosita otroka; prikaže se nad njima kronana Marija, in na drugi, kako prineseta angela iz nebes ime Marijino in je izročita Joahimu in Ani. Med tema dvema v sredi pa je slika predstavljajoča Marijino rojstvo. Sredi cerkve nam kaže podoba, kako Joahim in Ana pripeljeta Marijo v tempel in jo izročita duhovnikom, druga pa nam predstavlja Marijino zaroko z Jožefom. Dalje vidimo na sredini oboka, kako oznani nadangel Gabriel Mariji, da bo postala mati Sinu božjega, ob straneh pa Marijino obiskovanje ter beg v Egipt. V prezbiteriju je v sredini največja slika, namreč Marijino kronanje. Okoli nje so tri slike: sv. Trije kralji, ki molijo dete Jezusa, vstajenje in vnebohod Gospodov.

Okolu teh glavnih slik pa je 35 simboličnih, predstavljajočih Marijine čednosti in nje mogočnost. Naj omenim, kako jih lepo

razlaga v Drobtincah tedanji kaplan in sedanji župnik ruški, Matija Wurzer.

Nad velikimi vratmi je videti žena, ki odpira zaklenjena ječina vrata; ali ne kaže to na Marijo, ki jo pozdravljamo z besedo „vrata nebeška“? Dalje se vidi zmaj s sedmerimi glavami, nad katerim plava v zraku ptica; nasproti pa nad Marijinim imenom danica, pred katero beže zveri v svoje brloge in ponočne ptice v temne gozde. Ali ne kaže to lepo Marijinega čistega spočetja, ki je bila mila jutranja zarja grešnemu svetu? Zraven Marijinega rojstva sta naslikani dve roki, izmed katerih drži ena meč, druga pa palmovo vejico, in majhno dete zvezuje meč in vejico. S tem je očitvidno razjasnjeno, da je Marija rodila božjega Sina, po katerem sta se začeli sprijaznjevat božja pravica in usmiljenje.

Okoli slike Marijinega darovanja zapaziš simbolične podobe: otročiča, ki hiti po stopnjicah kvišku; solnčnico, obrnjeno k solncu; oltar z gorečim srcem in otroka, ki stoji pri čebelnjaku, ki ga obletavajo čebele, in s prstom kaže na podobo Marijinega darovanja. Vse te podobe nam kažejo Marijino čast in svetost. Urno je stopala od kreposti do kreposti, zvesta milosti božji, zato gleda tako ljubeznivo božje oko na otroka, ki hiti kvišku po stopnjicah. — Kakor solnčnica proti solncu, tako se je ozirala prečista duša Marijina vedno po Jezusu, solncu pravice. — Srce goreče na oltarju kaže čisto ljubezen srca Marijinega, katerega nikoli ni oskrnila posvetna ljubezen. — Kakor

shranjuje čebelnjak sladko strd, tako je Marija posoda pravice, ki je polna milosti.

Nad njenim zaročenjem je naslikan deček, ki privezuje z grozdom obložen trs k drevesu, kar naznanja podporo, katera je bila po božji volji Mariji dana po sv. Jožefu, njenem deviškem ženinu.

Poleg Marijinega oznanenja sta dve sliki. Ptica prileti in sede na poln, pripognjen klas, zraven katerega rastejo ravni prazni klasi, kar nas tako lepo uči, da je bila Marija po svoji ponižnosti Bogu tolikanj všeč, da jo je izmed vseh drugih napolnil s svojimi milostmi in jo izbral za mater svojemu Sinu. Na drugi strani se vidi polna luna, ki sije na zemljo, zavito v nočno temo, kar pomenja da je Marija prejela vse milosti od Boga, kakor dobiva tudi luna svojo luč od solnea; in da je čista Devica dobila te neskončne milosti v prid grešnega, v temo neverstva zakopanega sveta.

Nad velikim oltarjem okrog njenega vnebovzvetja zagledaš: Elijo na gorečem vozu; odprto tičnico, iz katere leti ptica; ptiča feniksa, ki se prerojen vzdiguje iz ognja, kar vse spominja na Marijino smrt in njeno vnebovzetje z dušo in telesom. Slednjič vidiš ladjo na morju; podobo žene, ki stoji v vrtu in ji studenci vode tečejo iz glave in rok; celo zadaj pa tempel, vsem odprt. Ni-li Marija edino upanje na nevarnem morju grešnega življenja, pravi vodotok božjih milosti in edino tolažljivo zavetje v vseh nadlogah in nevarnostih?

Glej, pobožni romar, ni-li slikarija ruške cerkve, kakor odprta knjiga, učeč te Marijine čednosti in vzbujajoč v tebi zaupanje v njeno moč?

Cerkev ima sedem oltarjev. Ozrimo se na glavnega. Velikanska z okraski bogato ozaljšana stavba v baroknem slogu je to. Visok je do 11 m. Postaviti ga je dal na lastne stroške župnik Štefan Jamnik l. 1728, kar kaže latinski napis na njem. Izdelala sta ga graški podobar Janez Šoj in mizar Bernard Vögerl, pozlatil ga je pa celovski zlatar Valentin Karcher.

Največja dragocenost velikega oltarja je kip čudodelne ruške Marije. Staro sporočilo pravi, da je to tisti kip, ki so ga pobožni verniki častili še pred začetkom cerkve že v starodavni ruški kapeli. Milo in ljubeznipolno se ozira Marija iz sredine oltarja po cerkvi, stoječa pod nebom in obdana od angelov. Roki ima sklenjeni k molitvi in pod njimi je na prsih naslikano presladko ime Jezusovo, obdano od svetlega solnca. Obdana je z belim oblačilom nedolžnosti ter počez ogrnjena z rdečim plaščem, znamenjem goreče ljubezni do Jezusa. Okoli glave, katero ji venča zlata krona, ji miglja dvanajstero zvezdic. Tu pred milo podobo Marijino je našel že marsikateri bolnik zdravje ali vsaj polajšanje, stiskani in žalostni tolažbo in pomoč, grešnik zaželeni mir in spravo z Bogom. Tu je tekla že marsikatera solza vesele hvaležnosti.

Nad Marijino podobo plava kakor nad svojo nevesto sv. Duh, z vrha oltarja pa se

milo ozira Bog Oče, obdan od mnogo angelov, na svojo najljubšo hčer in spodaj v tabernaklju kraljuje njen božji sin v najsvetejšem zakramentu. Ob strani stoje štiri podobe svetnikov, namreč sv. Jožefa in Joahima, sv. Ane in Elizabete.

V ladji stojita dva stranska oltarja, naslonjena na zid, ki loči ladjo od svetišča. Na listovi strani je oltar umirajočega sv. Jožefa in na evangelijski umirajoče sv. Ane. Postaviti ju je dal Štefan Jamnik l. 1736. Izdelal ju je Krištof Rudolf, podobar v Celovcu, pozlatil Jurij Pirker iz Št. Vida, sliki sv. Jožefa in Ane pa je naslikal Janez Strauss, slikar v Slovenjem Gradcu. Kličeta nam ta dva oltarja, naj sv. Jožefa in sv. Ano, ki sta bila toliko srečna, umreti v družbi Jezusovi in Marijini, prosimo, da tudi nam izprosita milost srečne smrti.

V kapelah so štirje oltarji. Altar sv. Dizma je dal postaviti tudi Štefan Jamnik. Naredil ga je l. 1738. Krištof Rudolf. Drugi trije, namreč oltar sv. Floriana, sv. Križa in Žalostne Matere božje so menda še prvi, postavljeni s kapelami vred. O oltarju Žalostne Matere božje naj omenim, da se na njem nahaja iz voska vilita podoba sv. Janeza Nepomuškega, ležeča v stekleni rakvi, z ostanki tega svetnika. Prinesla sta ga dva redovnika — usmiljena brata ord. ff. Misericordiae l. 1736.

Zelo znamenito je razpelo na križnem oltarju. Kronika pripoveduje, da ga je ob neki povodnji prinesla Drava in ga pri Rušah vrgla

na suho. Tedanji župnik Janez pl. Lichtenheim ga je dal v slovesni procesiji prenesti v cerkev in tukaj izpostaviti v češčenje. Od tedaj je bilo to sv. razpelo vedno v visoki časti. In ni čuda. Smrtne bolečine so na božjem obličju Jezusovem tako živo izražene, da ti postane lahko prenašati svoje lastne bolečine, ko se živo spomniš, koliko je moral Sin božji sam pretrpeti.

Sedanja prižnica je bila postavljena leta 1724. in je dar lembaškega župnika Pavla Črnogoja.

Kor za pevce je bil l. 1677. povečan in predelan v sedanjo obliko. Slike na njem nam kažejo rešitev iz raznih nesreč na priprošnjo Ruške Marije. Orgle so delo Celjana Janeza Janžeka in so bile l. 1755. dogotovljene. Velika Davidova in dve angelski podobi jih zaljšati.

Ob stenah visi enajstero simboličnih podob, spominjajočih na obhajanje sedem- in osemstoletnice ruške cerkve. Videti je tudi mnogo obljubljenih podob, ki so jih darovali pobožni romarji Mariji v zahvalo, da je uslišala njihove prošnje.

Ruše, slavna božja pot.

Ruše so izmed najstarejših božjih potov naše domovine. Že k prvemu shodu 8. septembra l. 905 se je sešla velika množina pobožnih romarjev počastit ruško Marijo. Od tedaj je leto za letom naraščalo število romarjev. Zato si je že prvi duhovni oskrbnik ruške cerkve Janez pl. Vajsek privzel dva duhovna pomočnika, sedmi, Alfonz Marian, ki je nastopil svojo službo l. 1150., pa je imel že štiri. Ko je Filip Švajgar, ki je vodil ruško božjo pot od l. 1469. do 1485., preskrbel iz Rima razne odpustke, se je božja pot še bolj utrjevala in razširjala. Nele ob glavnem shodu, ki se je od nekdaj obhajal na praznik Marijinega imena, temveč skozi celo leto so romarji posamezno in v procesijah vedno številnejše od blizu in daleč prihajali.

Posebno je zaslovela ruška božja pot za časa turških vojsk. To so bili žalostni časi za avstrijske pokrajine, zlasti pa za slovenske dežele. Skozi dvesto let, v šestnajstem in sedemnajstem stoletju, so skoro leto za letom prihajale turške tolpe v naše dežele ropat, požigat in morit. Kar si je slovenski kmetič pridelal, poteptalo mu je turško konjsko kopito. Njegov

dom mu je požgala turška roka, in komaj si je postavil novega, že je privrel Turk in mu ga iz nova uničil. Slovenski možje, ki so se v taborih v bran stavili krvoloku, so padali pod ostrino turškega meča. Starce, žene in otroke je neusmiljeno klal Turčin, mladeniče in deklice pa je odvajal seboj v strašno sužnost, dostikrat hujšo ko smrt. Kaj čuda, da je potem prišla lakota, saj ni bilo nikogar, ki bi obdeloval polja, in da se ji je pridružila sestra kuga, ki je morila tiste, ki so ušli turškemu meču.

V teh hudih časih so se Rušanci gorece priporočali Mariji, svoji priprošnjici, ter obljubili da se bodo ob predvečerih Marijinih praznikov molile pred njenim oltarjem lavretanske litanije z dvema blagoslovoma, na praznik pa se bo ob devetih dopoldne molil sv. rožni venec z lianijami, ako jih milostno obvaruje teh strašnih nesreč. In res, Marija je varovala svoje svetišče strašnega Turčina. Pridrl je sicer začetkom šestnajstega stoletja tudi v Ruše, hudo razsajal po celi okolici, mnogo jih pomoril, med njimi tudi tedanjega župnika Janeza pl. Lichtenheima, ali Marija je vendar obvarovala svoje svetišče pred nevernikom, da ga ni porušil.

Tudi kuge je Marija varovala svoje častilce. Ko je ta morilka po zgoraj imenovani obljubi skozi tri leta po raznih krajih divjala, sta v Rušah umrla le neki otrok in neka dekla.

Toda ne le Rušanci, temveč tudi drugi kristjani daleč naokrog so v teh hudih časih

iskali in našli pomoči pri ruški Mariji. Leta 1683 so Turki iznova napeli vse moči, da bi si podjarmili vse avstrijske dežele in zatrli tod krščansko ime. Med potom povsod moreč in požigajoč je veliki vezir Kara Mustafa prišel pred Dunaj in mesto z 200.000 vojaki oblegal in hudo stiskal. Vse je trepetalo, ne le po Dunaju temveč po vsem cesarstvu, kajti vsi so vedeli, kaj jih čaka, če se Turku posreči premagati glavno mesto Dunaj. S silnimi prošnjami se zatečejo povsod k Mariji, da bi jih, kakor že tolikrat, rešila iz rok nevernikov. Tedaj je klečalo tudi pred ruško Marijo noč in dan neštivilno ljudstva, ker v devetih tednih, ko so Turki oblegali Dunaj, je prišlo v Ruše nad 50 velikih procesij. Vse je vpilo s solzami v očeh: „O ruška Mati božja, ti nam pomagaj!“ In Marija je uslišala svoje otroke. Ravno 12. septembra 1683 na praznik Marijinega, ko je bilo v Rušah zbranih na tisoče pobožnih romarjev in so vsi zopet zdihovali: „O milostljiva Mati ruška, usmili se nas!“ so kristjani pod poveljstvom pobožnega poljskega kralja Sobieskega sijajno premagali Turke pred Dunajem. Očitno je, da so zmagali kristjani le s pomočjo božjo na priprošnjo Marijino. Turkov je bilo res „kakor listja in trave“, kristjanov pa skoraj desetkrat manj. Zato pa se obrne Sobieski k Bogu in Mariji za pomoč. V jutru pred bojem je mašnik pred krščansko vojsko pod milim nebom opravil sv. mašo, med mašo je kralj Sobieski pobožno prejel sv. obhajilo. Na vseh bojnih praporih se je bliščala podoba Marije,

pomočnice kristjanov, in s klicem: „Srčno naprej, saj smo pod varstvom Matere našega Boga!“ je planil kralj s svojo vojsko nad sovražnika. In Marija je naklonila sijajno zmago kristjanom. Potolkli so Turka popolnoma in uplenili mu ves tabor z neizmernimi dragocenostmi.

Veliko zaupanje do ruške Marije so imeli nesrečneži, ki so padli v turške roke in zdihovali v sužnosti na Turškem. Kronika nam pripoveduje o deveterih, ki so se v svoji sužnosti obrnili z zaupanjem do ruške Marije milo jo proseč, naj jih reši strašne sužnosti. In Marija jih je uslišala. Prinesli so potem v veden spomin svoje verige, v katere so bili ukovani, v Ruše ter jih v cerkvi ob steni obesli in so se solze veselje prelivajoč Mariji iskreno zahvaljevali za toliko dobroto. Tako se je prišel l. 1684. ruški Mariji zahvalit za srečno rešitev neki Tomaž Iglar, ki je zdihoval v turški ječi v Solunu. L. 1690. je prišel iz Drinapolja v Ruše Mariji za rešitev zahvalit se neki Hrvat po imenu Štefan Turnović, leta 1691. sta prišla Janez Mrak in Anton Zemljar in l. 1695. neki Starmon, doma s Koroškega, in Švarc iz Hartberga. L. 1696. je prinesel sem zastavonoša Peter pl. Wenfler dragoceno svilnato ter z zlatom vezeno zastavo, katero je v boju Turkom ugrabil ter jo v zahvalo daroval ruški Mariji. Vojskoval se je, kakor pripoveduje kronika, zoper Turka pri Slankamenu. Dve krogli mu predereta usta in že pade s konja, kar naredi ruški čudodelni Mariji

obljubo. V hipu znova oživi, ne čuti več ran, zajaše konja ter se tako hrabro dalje vojskuje, da pobije mnogo Turkov ter jim upleni imenovani prapor. L. 1728 je ta zastava še visela v cerkvi.

Posebno je še omeniti zgodbo Bolfanka Serepca, ki je zdihoval v turški sužnosti celih sedem let. Bil je že bogoslovec, ko je moral iti v vojsko zoper Turka. V nekem boju ga Turki vjamejo in seboj odpeljejo. Ko je izgubil že skoro vse upanje na rešitev, obrne se slednjič še do ruške Marije in jo goreče prosi, naj se ga ona usmili. Res se mu posreči kmalu nato uiti in leta 1703 prinese v večern spomin turške okove in jih obesi v cerkvi. Potem je bil posvečen v mašnika in je celo svoje življenje posvetil Mariji v čast, ker je služil do svoje smrti leta 1711 za kaplana v Rušah. Bil je prav goreč duhovnik, zraven pa tudi izvrsten glasbenik. Cerkvi je sporočil za sv. maše 100 gld., knjige svoje pa kaplanom.

Ali tudi v raznih drugih stiskah, kakor ob ognju, vremenskih nezgodah, ob nalezljivih boleznih, so verniki od blizu in daleč klicali zaupljivo ruško Marijo na pomoč. In premnogi so našli v Rušah tolažbo in pomoč. Dokaz temu so obilne zahvalne procesije, ki so dohajale v Ruše, dokaz pa tudi mnogi dragoceni darovi, ki so jih hvaležni romarji prinašali ruški Mariji v zahvalo.

Skoro vsako leto so prihajali v velikih procesijah Mariboržani z obilnimi darovi Mariji

se zahvaljevat za mnogotere milosti, ki so jih prejeli na njeno priprošnjo.

Med posebnimi dobrotniki nam je omeniti Mariboržanov kovača Matije Antauer in vdove Marije Franzin. Darovala sta cerkvi troje srebrnih kelihov, srebrno monštranco in 600 gld., da bi se za nju služile vsak mesec sv. maše. Franzin je vrh tega darovala še svoj dragocen poročni prstan, svojo poročno obleko in več mašnih oblačil. — L. 1693. je priromala v Ruše Marija Eleonora grofinja Rosenberška ter je prinesla Mariji v dar srebrno srce kakor tudi druge srebrnine iz hvaležnosti, ker je na priprošnjo ruške Matere božje ozdravela od nevarne bolezni. — Tri leta pozneje je prinesel Gabriel Radičnik, uradnik v Marnbergu, v dar zlat prstan in težko srebrno krono, ker ga je ruška Marija rešila smrtne nevarnosti. — Leta 1694. so prišli Radgončani Mariji se zahvalit, ker jih je rešila nevarnosti velikega požara; prinesli so seboj tudi obilnih darov. — Leta 1714 je prišla z Dunaja Marija pl. Schneeweiss ter je s solzami v očeh pripovedovala, koliko tolažbe in pomoči je prejela ona in njen že pokojni mož na priprošnjo ruške Marije. V zahvalo je prinesla pozlačeno krono in srce iz srebra, ime Jezusovo iz srebra, da bi se dalo na prsi čudodelne podobe, dragoceno obleko za Marijo, nebo itd., vsega skupaj nad 500 gld. vrednosti. — Leta 1736 je prišlo mnogo pobožnih romarjev iz Celovca, Gradea in iz Dunaja. Kaže nam to, kako daleč je bila znana ruška božja pot.

Ali nemogoče nam je naštetati vseh romarjev, ki so v zahvalo za uslišane prošnje ruški Mariji prinesli dragocenih darov. Zadostuje naj, če še opomnimo, da omenja kronika razun mnogih darovanih sre, kron, svetilnic še šestero srebrnih kelihov, dvoje srebrnih monštranc in nad štirideset poročnih prstanov. V posebnem zaupanju; da jim bo Marija sprosila srečen zakon, se jih je namreč mnogo dalo v Rušah poročiti celo iz daljnih mest, kakor iz Gradca, ali eden par iz Dunaja. Poprej je bila navada Marijino podobo oblačiti, in v ta namen je bilo podarjenih tudi več dragocenih, z zlatom in srebrom vtkanih oblek, izmed katerih je bila neka vredna nad 500 gld.

Vse to je živa priča velikega češčenja, zaupanja in ljubezni, ki so jo imeli do ruške Marije bližnji in daljni verniki. In tako je ruška božja pot vedno bolj slovela ter je prihajalo vedno več romarjev. Ne le priprosti temveč tudi imenitni, duhovskega in svetnega stanu, so obiskavali ruško božjo pot. L. 1444 je prišel celo cesar Friderik III. poklonit se ruški Mariji. Leta 1705 je obiskal ruško cerkev tedanji škof lavantinski, spremljen od štirih grofov.

Bilo pa je tudi dobro poskrbljeno za dušne potrebne obilno prihajajočih romarjev. Pri ruški cerkvi je bilo vedno po pet duhovnikov, katerim je bila poleg poučevanja v tedajnih ruških latinskih šolah dolžnost streči prihajajočim romarjem, jim deliti sv. zakramente in opravljati za nje službo božjo. Ob večjih shodih

je prišlo pa še mnogo sosednjih duhovnikov domačim v pomoč.

Kaj slovesno se je obhajal glavni ruški shod ob prazniku Marijinega imena. Prišlo je tisoče pobožnih romarjev skoro iz vseh slovenskih pokrajin, pa tudi iz nemškega dela Štajerske in Koroške. Kako znan in číslan je bil ta shod, nam priča, da se še dandanašnji praznik Marijinega imena po vseh Slovenskih goricah, kakor tudi po Murskem polju imenuje ruška nedelja. Da bi mogli postreči tolikim romarjem, je prihajalo ruško nedeljo tudi zelo mnogo duhovnikov v Ruše. Omenim naj le leto 1711. Takrat je služil škofovsko sv. mašo Viljem grof Leslie, naslovni škof Varovski, generalvikar in nadžupnik vuzeniški ter višji dijakon celjski, razven njega je pa še maševalo 20 župnikov in 17 drugih duhovnikov. Ljudij je bilo ta dan obhajanih nad 5000; koliko je bilo torej še-le vseh romarjev! Z letom 1645 so začeli zapisovati vsakoletnih obhajancev in preračunili so, da je bilo od l. 1645—1759 obhajanih 2,886.686, in sicer največ v letu 1726, namreč 42.510.

Da je pa tudi med domačimi župljani cvetelo krščansko življenje, dokazujejo nam mnoge bratovščine, ki so se vpeljale v Rušah. Že l. 1360 je vpeljal tedanji duhovni pastir Joahim Ebner pobožnost sv. rožnega venca, ki so ga Rušanci ob predvečerih Marijinih praznikov v cerkvi skupno molili. Leta 1650 je bila vpeljana bratovščina sv. rešnjega Telesa.

Udje so skupno molili pred sv. rešnjim Telesom ter dali opravljati daritev sv. maše za umrle ude. Leta 1674 so uvedli bratovščino umirajočega Zveličarja in l. 1682 sv. Florijana, variha zoper ogenj in povodenj. Udje te poslednje bratovščine so molili ali lavretanske litanije ali pa tri očenaše z vero ter so se zbrali vsako sredo k skupni pobožnosti pred altarjem tega svetnika. Leta 1700 se je začela obhajati devetdnevna pobožnost v čast sv. Frančišku Ksaveriju. Leta 1705 je vpeljala bratovščina presv. srca Jezusovega in l. 1716 bratovščina žalostne Matere božje, katere imenik je štel včasih po več tisoč udov. L. 1752 je bila slovesno vpeljana pobožnost obiskovanja sedmerih altarjev z odpustki sedmerih cerkev v Rimu, in tri leta pozneje se je začela obhajati pustna pobožnost.

Osemnajsto stoletje se je bližalo koncu. Mlačnost v veri in celo popolna nevera se je po vsej Evropi vedno bolj širila. Ni čuda, da je tudi ruška božja pot nekoliko izgubila na dosedanji slavnosti. Romarjev ni več toliko prihajalo, v mnogih bolj oddaljenih krajih so se Ruše pozabljale. Ruška cerkev je morala za časa Jožefa II. oddati mnogo svojih dragocenosti in posestev, in zato tudi nī mogla več toliko duhovnikov vzdržavati.

Ali pozabile so Ruše niso! Marija na tem svojem izvoljenem kraju še vedno deli obilnih milosti svojim pobožnim častilcem. In ravno v zadnjih desetletjih, ko se je pravo krščansko življenje zopet začelo močno vzbujati, da

bi se zajezilo vedno bolj prodirajoče brezverstvo in s tem združena nenravnost, in se je krščanski svet zlasti k nebeški kraljici zatekel za pomoč zoper ta zla, je tudi ruška božja pot začela znova cveteti. Seveda, toliko romarjev, kakor nekdanj, ne prihaja več. Ali posamezni romarji prihajajo skozi celo leto; zlasti prihajajo radi Mariborčani ruško Marijo počastiti in zahvaljevat. Velika množica, po več tisoč romarjev pa prihaja ob glavnem shodu na praznik Marijinega imena, na ruško nedeljo. Prihajati začnejo že v petek popoldne in v soboto je že vse polno romarjev zlasti iz Slovenskih goric in Dravske doline, mnogo pride tudi Nemcev iz srednjega Štajerja in tem se pridružijo v nedeljo še Pohorci. Pri romarjih je splošno opazovati globoko pobožnost in lepo vedenje. S prelepimi pesmimi proslavljajo Marijo ter se ji z gorečo molitvijo priporočajo. Mnogo jih prejme tudi sv. zakramente. Navadno je ob tem shodu obhajancev okoli 1400. Da se more vstreči tolikim pobožnim romarjem, zbere se okoli deset duhovnikov, ki celo soboto in še v nedeljo prav marljivo spovedujejo. Papež Pij IX. je dal l. 1851. popolni odpustek vsem, ki prejmejo sv. zakramente, molijo v namen sv. cerkve in obiščejo ruško cerkev in sicer za cvetni petek, za nedeljo po prazniku presv. Rešnjega telesa in za praznik Marijinega imena. Naj omenim še red službe božje ob tem shodu. V soboto zvečer je pridiga za romarje in potem so slovesne večernice. V nedeljo se začnejo na vse

zgodaj tihe sv. maše, med tem se tudi romarji obhajajo. Ob šestih je peta sv. maša, potem pa v cerkvi nemška pridiga, zunaj cerkve pa slovenska. Nato je še več sv. maš in ob pol desetih pridiga ter nato slovesna sv. maša.

Tako smo torej videli, da se je Marija izvolila Ruše, kjer svojim častilcem že skozi devet sto let deli posebne milosti za dušo in telo. Mnogo zahvalnih podob in spominkov v cerkvi nam priča o milostih in dobrotah, ki so jih bili Marijini častilci tu deležni. Ali kdo bi mogel naštetiti one dobre, ki jih je Marija v Ruših na skrivnem delila in o katerih le Bog ve? Prav je toraj, da se je slovesno obhajala sedem- in osemstoletnica ruške cerkve in božje poti, kakor nam to pripoveduje ruška kronika. S tem so se hoteli naši predniki vsaj nekoliko Mariji zahvaliti za vse milosti, ki jih je Marija v Rušah že delila. In tudi mi se po pravici veselimo, da moremo letos obhajati devetstoletni jubilej. Veselijo se tega jubileja pred vsem ruški župljani. Kakor so bili njih predniki pobožni častilci Marijini, so tudi sedanji, in kakor je Marija nekdaj Rušenecem delila obilnih dobrot, tako je tudi sedanjim vsikdar zvesta varhinja in priprošnjica. Pripravite se toraj pred vsem vi, Rušanci, da boste vredno proslavili ta redek jubilej in si ga obrnili v svoje zveličanje. Ruška Marija pa je mati vseh, njene dobrotljive roke so nam vsem odprte. Pohitite torej zlasti letos k Mariji v Ruše vi iz vinorodnih Slovenskih gor, vi iz zelenega Pohorja, vi, ki stanujete

ob deroči Dravi; pohitite od blizu in daleč vdeležit se pobožno ruškega jubileja. Letošnje leto je sploh Marijino leto. Ves katoliški svet obhaja petdesetletni jubilej proglašenja verske resnice brezmadežnega Marijinega spočetja. Po vsem svetu bo toraj letos donela slava brezmadežni Devici. Naj se toraj zlasti v Rušah, kjer se obhaja dvojni jubilej, dvigajo k nebu slavospěvi Brezmadežni in naj se iz tisoč in tisoč src dviga goreča molitev: „O ruška Marija, prosi za nas!“

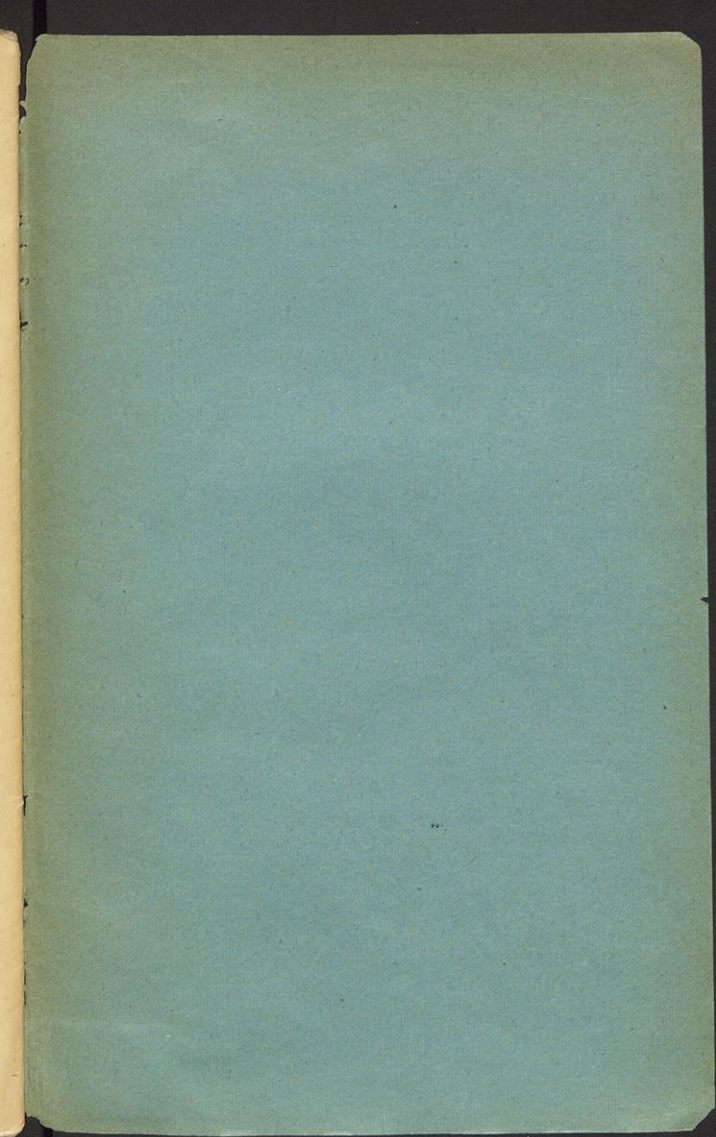
Narodna in univerzitetna
knjižnica

© NUK

00000445824

426.5 (494.12 Ruše) (091)

XXVII